

Underlag till förskolerapport 2023 för Bromma stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023.....	3
Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling.....	3
Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser och uppsökande verksamhet.....	3
Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet.....	4
Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter	5
Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget	6
Följ upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska.....	6
Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlärd i samtliga barngrupper.....	7
Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget	7
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete	8

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling

**Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser
och uppsökande verksamhet**

Stadsdelen har inventerat vårdnadshavare med barn som har rätt till allmän förskola genom en sökning i BER som är kopplat till KIR (stadens kommunala invånarregister). Sedan några år tillbaka skickar stadsdelen ett informationsbrev/folder två gånger per termin till de vårdnadshavare som har barn som inte är inskrivna men även till de som har barn på pedagogisk omsorg om rätten till allmän förskola. Informationsbrevet finns även på stadsdelens Medborgarkontor och på Öppna förskolan. I systemet saknas ett bra verktyg för att följa upp de barn som stadsdelen skickat informationsbrev till. Däremot finns en rutin att alltid ta kontakt med Skatteverket vid eventuella retur. Utöver detta har barn utifrån 14 § skrivits in på förskolor enligt angivna direktiv.

Uppföljning visar att det är ett fåtal vårdnadshavare som faktiskt skriver in sina barn i verksamheten efter att stadsdelen informerat om rätten till allmän förskola men det är inte ett stort antal. En tydlig bild av orsaken varför finns inte i nuläget men vi vet sedan tidigare att en del väljer att börja senare rent generellt, något vi märkt i inskrivningsgraden i de yngre åldrarna.

Barn som är inskrivna på stadsdelens förskolor är regelbundet på förskolorna men det finns vissa få undantag. I regel är det vid allvarigare sjukdomar hos barnet eller i familjen eller att barnen har ett yngre syskon hemma, som under en period inte är lika regelbundet på förskolan. Stadsdelen har särskilda rutiner när barn är frånvarande i syfte att uppmärksamma om det finns något förskolan behöver förändra eller om det är något vårdnadshavare behöver stöd i.

Stadsdelen har en relativt hög inskrivningsgrad. När ett modulboende öppnade i stadsdelen togs beslut att öppna en introduktionsförskola för att vara ett stöd för vårdnadshavarna, att lotsas in i samhället och att sprida information om förskolans pedagogiska verksamhet. De boende på modulboendet besökte bara introduktionsförskolan under en kort period då de blev uppmanade att så fort som möjligt skriva in sina barn i ordinarie verksamhet och söka arbete. Introduktionsförskolan i sig bidrog inte till själva inskrivningsgraden ökade utan det var det integreringsprojekt som var knutet till modulboendet som var den främsta anledningen. De vårdnadshavare som hade barn som var yngre än ett år fortsatte att gå till introduktionsförskolan. Vistelsen på introduktionsförskolan upplevdes som positiv för deltagarna där de fick möjlighet till stöd i sitt föräldraskap och råd om barns utveckling och lärande i samvaro med andra vårdnadshavare och förskollärarna som var anställda på introduktionsförskolan. Med hjälp av externa aktörer erbjöds SFF (svenska för föräldralediga) och svenska med baby på introduktionsförskolan.

Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet

Det finns ett fortsatt behov av systematik i uppföljningen av det språkutvecklande arbetet på alla nivåer. På en övergripande enhets- och stadsdelsnivå kan det delvis mötas genom att använda resultaten från Skolverkets kartläggningmaterial *Hitta språket*. Den kartläggningen genomförs i förskoleklass och mäter språklig medvetenhet och kan genom återkoppling till förskolorna vid övergångar ge kunskap över tid om framgångsrika arbetssätt.

För att följa upp de insatser som Avdelning förskola gjort för att stärka det språkutvecklande arbetet har kvalitetsobservationer och samtal genomförts på åtta förskolor, ett i varje förskoleområde. Vid uppföljningen har både styrkor och utvecklingsområden lyfts. Nivån på det språkutvecklande arbetet skiljer sig mellan olika avdelningar och arbetslag. Nästa steg kan bli att rikta in sig på de arbetslag som har störst behov av coachning. Ytterligare ett syfte med observationerna har varit att ge rektorerna möjlighet att få visa upp och få ta del av andras verksamheter - att lära av varandra. Utvärderingen visar att observationerna upplevts som positiva och lärorikt, att deltagande förskollärare och arbetslag blivit bekräftade och stärka i sin yrkesroll samtidigt som de fått förslag på hur de själva kan följa upp satsningarna.

En enkät har skickats ut till alla förskolor för att svara på om de känner till dokumentet *Språkutvecklande arbetssätt i Bromma* och hur det har påverkat undervisningen. Av de svar som kommit in var flertalet mycket positiva. Dokumentet har tydliggjort och visat på vad som förväntas av pedagogerna i Brommas förskolor.

En grupp håller just nu på och tittar på ett kartläggningmaterial för förskolan som kan haka i *Hitta språket*. Syftet är både att stärka det språkutvecklande arbetet i förskolan och att noggrannare kunna följa varje barns språkutveckling. Kartläggningen kan sedan bli en del i underlaget till de språksamtal som alla vårdnadshavare erbjuds i samband med utvecklingssamtalen.

Återkoppling från skolan kring barns språkutveckling på gruppnivå är under utveckling. I nuläget är det enbart ett förskoleområde av åtta som fått en återkoppling från skolan. Erfarenheterna och arbetssätten mellan detta förskoleområde och berörd skola ska användas som exempel för att utveckla arbetet i hela stadsdelen. På övergripande nivå följs handlingsplanen där förskolan och skolorna delger varandra i arbetet kring språkutvecklande arbetssätt för att skapa en förståelse och insyn. Men systematiken kring återkopplingen kring gruppnivå är det som behöver förbättras. I det fall skolan givit återkoppling har skolan angivit att de sett en försämring i barnens användning av språkfenomen men i årets återkoppling hade de märkt en förbättring.

I arbetet med de nationella minoriteterna har nu alla förskoleområden tillgång till böcker och inspirationsmaterial med förslag på hur de kan arbeta. Det finns också goda exempel i verksamheten att ta del av. En förskolas arbete kring arbetet med finska och samiska har lyfts i både Sveriges television och Sveriges Radio som ett gott exempel. Ett förskoleområde har arbetat fram en arbetsmodell kring minoritetsspråken som de kallar "Lilla resenären". Under 14 dagar "besöker" de varje minoritetsspråk där de utforskar mat, dans, geografiska området, djur, språkljud och sedvänjor som anses typiska för minoriteten. Vårdnadshavare och pedagoger som talar språket har involverats och de har tagit stöd av en bok som heter "Nationella minoriteter, språk och kultur i förskolan". Arbetet har inneburit att det kollegiala lärandet har stärkts. Mer och mer undervisningsmaterial finns att tillgå överlag och det uttrycks att verksamheten ser en tydlig utveckling på de flesta förskolor. I

flerspråkighetskursen som specialpedagogerna håller för alla pedagogerna har de olika minoriteternas rättigheter belysts. Det uttrycks fortfarande att det finns utvecklingspotential att integrera barnens upplevelser och nya kunskaper om området i undervisningen och de goda exempel som finns i verksamheten behöver spridas.

Förvaltningen har inte skickat något informationsbrev till de vårdnadshavare som redan går i verksamheten om möjligheten till särskilda rättigheter till undervisning och språkutveckling i nationella minoritetsspråk. Under 2024 ska utredning att påbörjas för att undersöka om det finns möjlighet och underlag för att öppna upp en avdelning med finsk inriktning. Stadsdelen tar kontakt med de vårdnadshavare som önskar samisk förskola enligt BER och hänvisar till den kommunövergripande verksamheten på Södermalm.

Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter

Socialtjänsten och förskolan samverkar genom workshops med aktuella teman. Socialtjänsten har bland annat informerat om hur en orosanmälan bör göras och om vad som händer efter att en anmälan kommit in. Därtill har en gemensam föreläsning med tillhörande workshop om barn i missbruksfamiljer med Ersta vändpunkt genomförts. Till denna workshop bjöds också Familjerätten och BVC in och deltog. Förskola och socialtjänst har också samverkat runt barnrättsfrågor. Stockholms stads barnombudsman har bjudits in till föreläsningar för Bromma stadsdelsförvaltning.

Förskolan och Socialtjänsten administrera kön till ABC- föräldrastödsprogram tillsammans. Förskolan ansvarar för ABC-grupper 0-2 år och 3-5 år. Förskolan informerar om dessa grupper på BVC som kan föreslå vårdnadshavare att göra en intresseanmälan.

Förskolans specialpedagoger och BVC träffas en gång per termin för att diskutera barnhälsa och andra gemensamma frågor. Under våren var Habiliteringscenter Brommaplan också med vid ett tillfälle. Specialpedagoggruppen har också bjudit in Malinamottagningen för att få kännedom om deras verksamhet och kunna hänvisa familjer dit.

På öppna förskolan i Blackeberg finns ett familjecentrat arbetssätt där MVC, BVC, förskola och en föräldrarådgivare från socialtjänsten arbetar tillsammans. Familjerådgivaren kan också erbjuda samtal till andra vårdnadshavare med förskolebarn i Blackeberg. Utanför detta sker också möten och samtal, mellan olika professioner för att stötta barns utveckling i individärenden.

Samverkan med socialtjänst och BVC gör det möjligt att få en gemensam bild av hur barns uppväxtvillkor i Bromma ser ut och vilka insatser som behövs. Det skapar också kunskap om varandras uppdrag och förståelse för varandras arbetssituation. Gemensamma rutiner gör arbetet enklare, det kan spara tid och bidrar till att det blir rätt. Detta i sin tur bidrar till att barn och vårdnadshavare snabbare kan få rätt hjälp. De fysiska mötena gör att relationer byggs, vilket ökar personkännedom, underlättar att ta kontakt, rådfråga eller samverka i individärenden.

Ett hinder är att barnavårdscentralernas begränsade resurser gör att det inte finns tid att samverka i den utsträckning som skulle behövas. En annan svårighet är tystnadsplikten, som ibland kan vara ett hinder för barnets bästa, eftersom de som ska samverka inte kan prata med varandra utan vårdnadshavarnas medgivande.

Tillsammans med socialtjänsten har det tagits fram ett dokument med rutiner för hur en

orosanmälan ska göras. Det finns också en gemensam rutin för alla förskolans medarbetare, hur de ska agera om de känner sig oroliga för något barn. Rektor går igenom rutinerna minst en gång per år med medarbetarna. Avdelning förskola följer upp rutinerna med rektorerna en gång per år. Det finns också rutiner för hur förskolan ska agera om ett barn inte kommer till förskolan, eller har mycket frånvaro. Om en frånvaroanmälan inte har gjorts ska förskolan kontakta hemmet samma dag. Om en frånvaroanmäld är gjord, men man inte har haft telefonkontakt, ska förskolan ringa upp efter tre dagar. Detta är i en del i att upptäcka om något barn eller vårdnadshavare far illa.

I ett par av förskoleområdena har rektorerna barnkonferenser där de går igenom samtliga barn en gång per termin.

Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget

Följa upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska

Under läsåret 2022-2023 har 37 barnskötare läst en terminskurs i egen regi som stadsdelen kallar Yrkessvenska för barnskötare del 1 och under 2023 har 18 av dessa deltagare läst eller läser Yrkessvenska för barnskötare del 2. Sista gruppen slutar i december 2023. Syftet med kurserna har varit att med hjälp av forskningsbaserad, läroplansbaserad och verklighetsförankrad kurslitteratur om att vara barnskötare respektive vara en medveten och aktiv språklig förebild i förskolan styrka språket på tre områden: utökat relevant ordförråd, förmåga att sammanhängande och tydligt beskriva och reflektera över verksamhetens olika delar i relation till läroplan, kommunicera tydligt med barn och kollegor samt vid behov andra parter om det dagliga arbetet. Kurserna har även stimulerat till egen fortsatt läsning av litteratur för vuxna, med syfte att vidga det egna språket med hjälp av kultur.

Bland deltagarna och från rektorerna har särskilt betonats en ökad förmåga att både förstå och beskriva det dagliga arbetet i relation till läroplanen och praktiska omständigheter, ökad kunskap om barns språkliga behov samt förmågan att bli mer medveten om hur man själv kommunicerar. Flera deltagare betonar att de fått nya förtroenden, blivit mer aktiva i samplanering och på APT, vågat och fått ta samtal de tidigare inte kunde, och framför allt blivit bättre samtalspartner för barnen samt även bättre högläsare. Det sista är en hörnsten i förskolan och involverar all pedagogisk personal. Enstaka deltagare har inte gjort påtagliga framsteg. Omfånget på den investerade tiden per individ har varit begränsad till per vecka 2 timmar i klass och 1 timme självstudier/förberedelse för lektion. Därmed får man ha realistiska förväntningar och speciellt vid väletablerade icke korrekta språkmönster får man tänka att ökad medvetenhet blir ett instrument för individen och arbetsplatsen att fortsätta bearbeta språket i rätt riktning.

Kurserna har nått personer som varit mycket olika länge i Sverige och arbetat olika länge i förskolan och deltagarna har haft olika förkunskapsnivåer i svenska språket. Inte mindre än 17 olika modersmål representerades i kurserna. Det betyder att svenska otvetydigt är gemensamt arbetspråk. Allas enskilda uttalsvårigheter har inte raderats ut men både medvetenhet om dessa utmaningar och färdigheter i uttal och satsmelodi har förbättrats. Att som barnskötare, i sitt professionsutövande på ett främmande språk utvecklas, är givetvis en pågående

yrkeslivslång utmaning. Barnskötarna har sporrats av kurserna till detta men fortfarande finns utrymme för vidare utveckling genom olika slag av medarbetardagar, fortbildning, etc. Flera barnskötare har också blivit mer ivriga att begära återkoppling på sitt språk på jobbet från kollegor, arbetsledare, chefer. Grupperna var sammansatta av personal från olika förskolor och de utgjorde därmed även plattformar för utbyte av erfarenheter och konstruktiva idéer om arbetssätt, projekt, problemlösningar som var och en måste sätta ord på. Alla blev därmed resurser för varandra.

Satsningen kommer nu att följas upp i dialoger med rektorerna för att säkerställa att kompetensen används i verksamheten och att det finns ett stöd för deltagarna för att kunna fortsätta att utveckla sin kompetens. Dialogen kommer också vara en del i en utvärdering av satsningen och hur det framtida behovet ser ut för att ta beslut kring hur stadsdelen ska gå vidare.

Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlädd i samtliga barngrupper

Ingen barngrupp saknade legitimerade förskollärare vid rapporteringen till verksamhetsberättelsen 2023.

Stadsdelen har tagit fram riktlinjer för undervisning enligt skollagen för att säkerställa att alla barn undervisas av legitimerade förskollärare. När en avdelning saknar legitimerad förskollärare ska en handlingsplan upprättas utifrån riktlinjerna om inte en legitimerad vikarie anställs under perioden. Stadsdelen följer årligen upp handlingsplanen för de tillsvidareanställda förskollärarna som finns i stadsdelen för att säkerställa att det finns en plan för eventuell kompetensutveckling eller på annat sätt hur kompetensen kan användas i organisationen.

Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget

I stadsdelen finns inte någon gemensam vikariepool men de flesta förskoleområdena använder sig av samma vikarier i så stor utsträckning som möjligt för kontinuiteten i arbetslagen och för barnen. Det finns exempel där tillsvidareanställd personal inte är fast knutna till ett särskilt arbetslag utan arbetar för hela förskolan och kan på detta sätt stötta upp där det finns mest behov. Flera områden har en administratör som ser över bemanningen varje morgon och tillsammans med rektorer och biträdande rektorer fördelar de tillgängliga resurserna.

Under hösten har förvaltningen prioriterat att det kvalitetshöjande stadsbidraget ska användas till extra personal för att öka andelen årsarbetare per barn och på så sätt möjliggöra för pedagogerna att arbeta mot läroplanens mål.

Uppfattningen kring hur personalen uppfattar sin arbetssituation ser olika ut i Bromma vilket beror på flera olika faktorer - kompetensen, frånvaron, samarbetet, tydliga roller och ansvar och barngruppens olika behov. De arbetslag som för närvarande har hög kompetens och mindre frånvaro är i regel mera nöjda och upplever att arbetsmiljön är tillfredsställande men när någon av faktorerna "faller" påverkas arbetslaget.

Arbetsmiljön uttrycks fortfarande att vara utmanande utifrån att ordinarie kollegor fortfarande

är fortsatt sjukskrivna i relativ hög nivå. En annan utmaning är att flera förskolorna har en relativt hög genomsnittlig ålder med medarbetare med förslitningsskador till följd från arbetet. Avdelning förskola har börjat titta mera på djupet för att få en bättre bild kring åldersstruktur och andra faktorer för att kunna skapa en större handlingskraft och identifiera vilka ytterligare satsningar som behöver tillkomma.

Att roller och ansvar är tydliga är en viktig faktor som handlingsplanen för barnskötare och förskollärares arbetssituation identifierade som fokusområde. På områdesnivå har roller och ansvar mellan förskollärare och barnskötare utifrån läroplansuppdraget varit i fokus.

Under hösten påbörjas ett långsiktigt arbete med att stärka medarbetarskapet som alla medarbetare på förvaltningen innefattas i. Ett aktivt medarbetarskap handlar om att synliggöra att alla är varandras arbetsmiljö och behöver ta ett gemensamt ansvar för att den är god. Medarbetarskapet handlar också om att lyfta de anställdas möjlighet att påverka både sin roll, sin arbetsmiljö och sina förutsättningar i allmänhet.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete

Stadsdelen har sedan 2022 haft en särskild satsning på kockarnas kompetens för att säkerställa att barnen serveras måltider som ska vara näringsriktiga och att arbetet kring måltiderna ska vara hållbart. Det var i samband med att stadens matstrategi kom som det blev tydligt att det behövdes en särskild satsning för att kunna leva upp till strategins krav och möjligheter. Till en början var det största fokuset på måltiderna men projektet har nu utvidgats för att också innefatta pedagogernas arbete kring hållbarhet. Förskolans arbete med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet ska synliggöras genom en gemensam bok och vara synligt på sociala medier för att också innefattas i en kommunikationssatsning.

Stadsdelen har byggt en struktur i ILS:en där läroplanen är synliggjord. Strukturen är ett sätt att skapa likvärdighet i stadsdelen där alla enheter har samma enhetsmål men det är också ett sätt för förvaltningen att få en bättre bild över läroplansmålen. Vid varje tertiäl och i samband med VB skriver enheterna hur arbetet går mot uppsatta mål och deras enskilda förväntade resultat. Till grund för analys används enheternas egna uppföljningsunderlag, WKI, förskoleundersökningen och andra resultat. Utöver detta genomförs olika dialoger med ledningsgrupperna. I analyserna framkommer det att det finns delar av verktygen i det systematiska kvalitetsarbetet som behöver utvecklas, framförallt i fråga om det enskilda barnets förändrande kunnande.

Det systematiska kvalitetsarbetet visar förskoleområdena har olika utvecklingsområden gentemot läroplanens mål. Innan var matematiken det läroplansområde som fick mindre fokus i uppföljningen men tack vare den nya strukturen har matematiken fått ett annat fokus och det finns ett behov av att belysa detta lärområde på ett mera systematiskt sätt. Om arbetsgruppen kring Hitta språket hittar en bra modell finns planer på att titta på Hitta matematik för att undersöka om detta material kan översättas till vår verksamhet och vara i ett stöd i uppföljningen.

Under nästa år kommer samverkan vara ett gemensamt fokus. Förskolan ska utveckla en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen, informera om mål och innehållet i utbildningen, ha fortlöpande samtal om barnets trivsel, utveckling och lärande och hålla sig

informerade om barns personliga omständigheter med respekt för barnens integritet. Detta kräver en god kommunikation både muntligt och skriftligt. Det finns idag kunskap om vad personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är hjälpta av för att ta till sig information. Den kunskapen finns i förskolan kring barnen men behöver stärkas när det gäller de vuxna rent generellt. Därtill kommer nuvarande Skolplattform att bytas ut under 2024 vilket innebär att det behöver ske en översyn kring hur kommunikationen sker digitalt. Utbytet av Skolplattformen kommer också kräva kompetensutvecklingsinsatser utifrån att det är nya verktyg men det kan också innebära att arbetssätt behöver ses över.